

Zber dát o rovnosti a ich význam v ochrane pred diskrimináciou

Marína Urbániková
Kancelář veřejného ochránce práv

Zákon o veřejném ochránci práv (č. 349/1999 Sb.)

Ochránce **přispívá k prosazování práva na rovné zacházení** se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor a za tím účelem

- a) poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace,
- b) provádí výzkum,
- c) zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací,
- d) zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Garancia rovného přístupu ku vzdělávání

Listina základních práv a svobod

Článek 3 (1) Základní práva a svobody **se zaručují všem bez rozdílu** pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Článek 33 (1) Každý má právo na **vzdělání**.

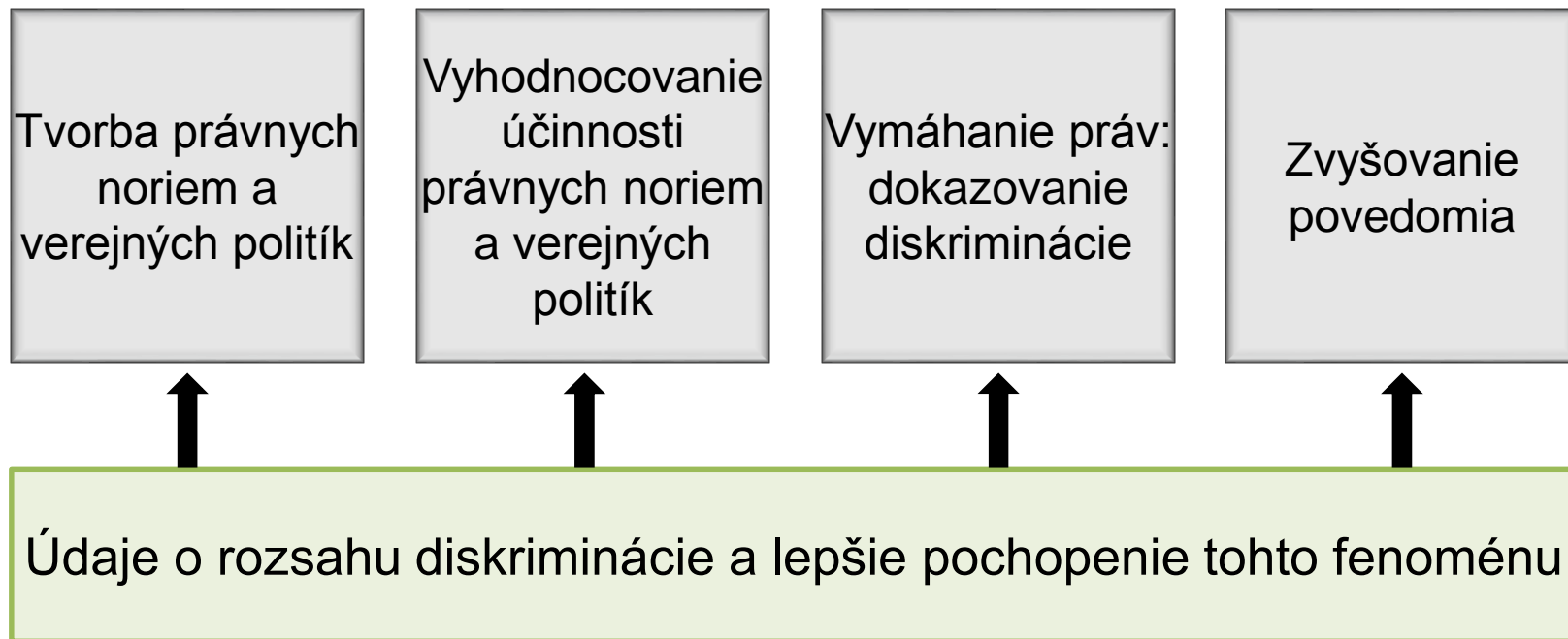
Školský zákon (č.561/2004 Sb.)

Zásady a cíle vzdělávání

(1) Vzdělávání je založeno na zásadách

a) **rovného přístupu** každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana,

Prečo potrebujeme dáta o rovnosti?

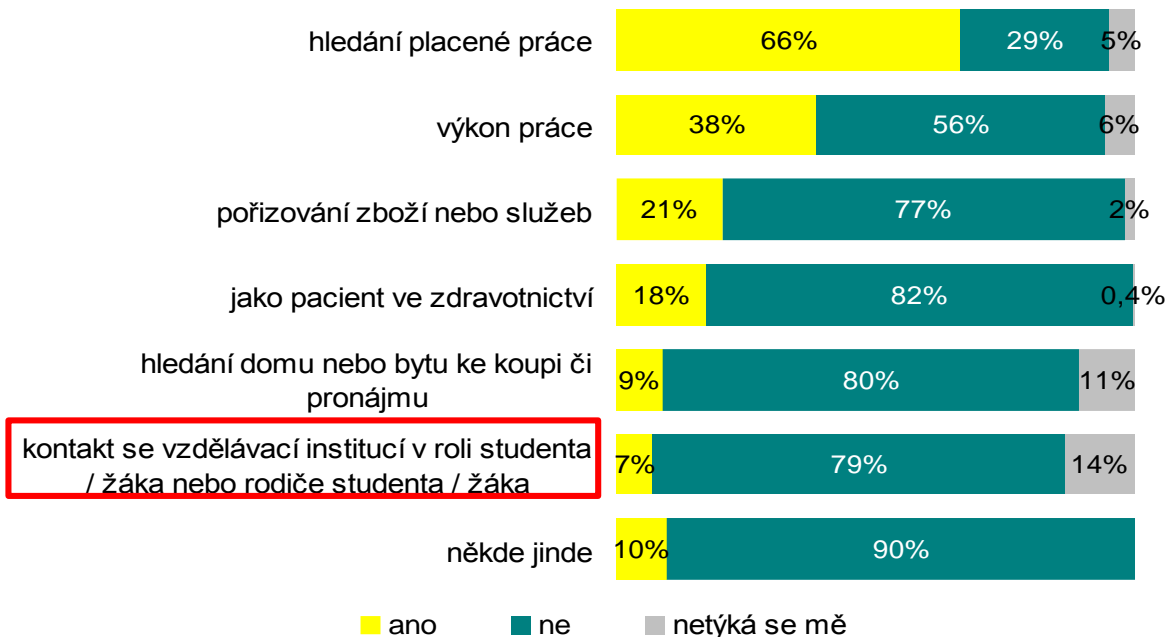
Rôzne typy dát o rovnosti/diskriminácii

- A. Pociťovaná diskriminácia
- B. Postoje a predsudky
- C. Analýza existujúcich rozdielov

- Rôzne metódy: prípadová štúdia, survey, experiment
- Rôzne techniky zberu dát (dotazníkový prieskum, hĺbkové rozhovory, pozorovanie...)

A. Pociťovaná diskriminácia

Zkušenost s diskriminací nebo obtěžováním v různých oblastech života

Znění otázky: „Stalo se Vám v uplynulých 5 letech (nebo od doby, kdy žijete v ČR, pokud je to méně než 5 let), že Vás někdo v České republice diskriminoval nebo obtěžoval, když jste .. :“

Zdroj: Reprezentativní výzkum agentury Focus na dospělé populaci ČR, červenec – srpen 2014

A. Pociťovaná diskriminácia

„Právě že ta škola – chci říci to, že ten pan ředitel nemá snahu. Jo? Aby prostě tam někoho dal a aby tady těm děckám pomohl, aby prostě vyšly tu základní školu. Protože Honzík je chytřej jako takhle – jo, jsem jeho matka a vím, že když se něco naučí, že prostě se to rychle naučí, a že vlastně kdyby měl toho asistenta, on prostě potřeboval k sobě takového jako asistenta, aby mu prostě poradil, protože když tam je třeba ve třídě 32 děcek a je pomalejší, tak si myslí, že měl tam mít toho asistenta a pomoci mu. To mně právě na té škole vadí a na tom ředitelovi, že spíš na mně apeloval, abych ho dala do té zvláštní školy.“

žena, 37 let, diskriminace na základě etnicity

A. Pociťovaná diskriminácia

„Projevuje se to tím, že prostě kolabuju a kolabuju naprosto nečekaně. A ten kolaps vypadá tak, jako že někdy jenom spadnu, během já nevím, dvou minut tak, jak při klasickém kolapsu se proberu, někdy přestanu dýchat. Když přestanu dýchat, tak mozek teda – tomu se to nelíbí, takže začnu křečovat. Vypadá to teda zřejmě asi jako epileptický záchvat, i když nevím, no. Já jsem to nikdy neviděla, vím jen z popisu. A tohle teda od těch 16 let mám, takže já vlastně když jsem studovala na gymplu prvním rokem, tak v pololetí si zavolali rodiče s tím, že jsem typický simulant, typický alkoholik. Co ještě vymysleli? Že beru drogy, že kouřím, a že nejsem studijní typ. A chtěli mě vlastně okamžitě přeřadit na učňák – na prodavačku.“

žena, 40 let, diskriminace na základě tělesného postižení

Zdroj: Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti (2015)

B. Postoje a predsudky

Až **52 %** respondentov si myslí, že ľudia v ČR sú diskriminovaní na základe etnického pôvodu (priemer EÚ:)

Len **29 %** občanov by nevadilo pracovať s osobou rómskeho pôvodu (priemer EÚ: 63 %)

Len **11 %** občanov by nevadilo, keby mal ich potomok vzťah s osobou rómskeho pôvodu (priemer EÚ: 45 %)

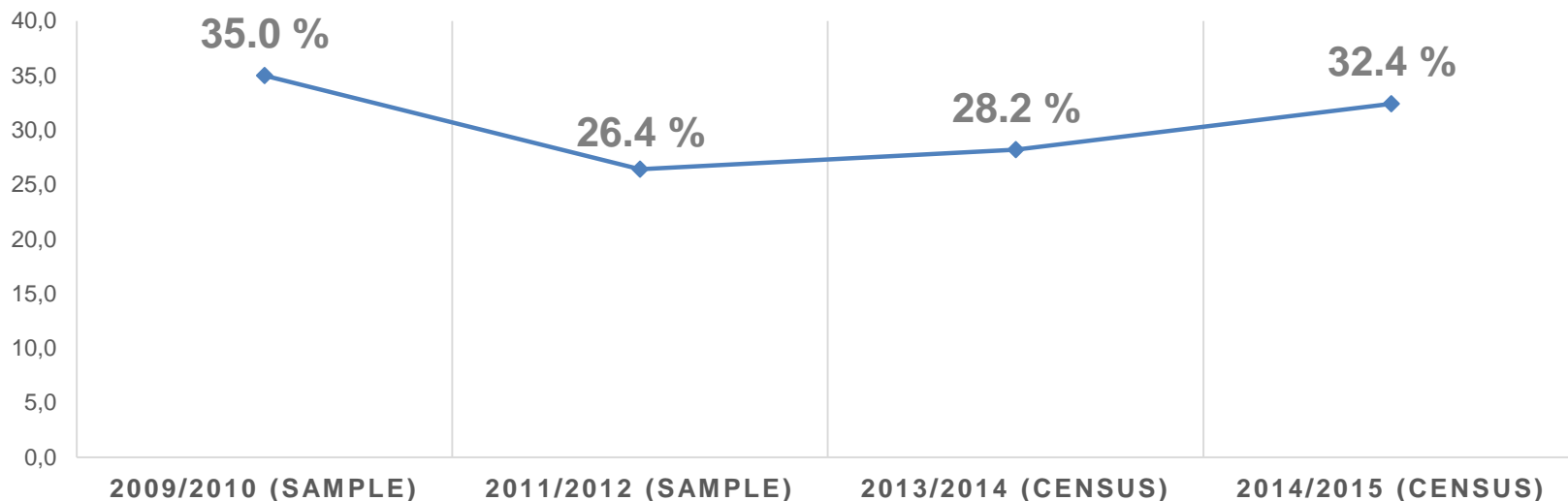
C. Analýza existujících rozdielov

„Podle údajů, které poskytli stěžovatelé a které vyplývají z odpovědí na dotazníky rozeslané v roce 1999 ředitelům (osmi) zvláštních a (šedesáti devíti) základních škol v Ostravě, činil celkový počet žáků ostravských zvláštních škol 1 360, z čehož 762 (tj. 56 %) byli Romové. Na druhou stranu tvořili Romové pouze 2,26 % z celkového počtu 33 372 žáků navštěvujících ostravské základní školy. Navíc, zatímco pouze 1,8 % z celkového počtu neromských dětí bylo zapsáno do zvláštních škol, podíl ostravských Romů zařazovaných do těchto škol činil 50,3 %. V Ostravě tedy byla u romského dítěte sedmadvacetkrát vyšší pravděpodobnost, že bude zařazeno do zvláštní školy, než u dítěte neromského.“

ROZSUDEK D. H. a ostatní proti ČESKÉ REPUBLICE (2007)

C. Analýza existujících rozdielov

PODIEL RÓMSKYCH ŽIAKOV Z CELKOVÉHO POČTU ŽIAKOV VZDELÁVANÝCH PODĽA RVP ZV LMP

Zdroj dát: Tematická zpráva ČŠI 2015

Záver

- Potrebujeme dobre zmapovať situáciu a porozumieť jednotlivým aktérom, aby sme mohli:
 - vytvárať adekvátnu právnu úpravu
 - navrhovať verejné politiky
 - vyhodnocovať ich účinnosť a navrhovať zmeny
 - zvyšovať spoločenské povedomie
- Neexistuje univerzálna metóda: metódy výskumu, techniky zberu dát i definície výskumného súboru sa prispôsobujú výskumnému problému